

תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 391
שבט תשפ"ד

רכישת הערכה להקמת עירוב עצמי, וקבלת הדגמה

הערכה החדשה ניתנת לרכישה, ולהקמה עצמית. עלות כל ערכה היא כמה מאות שקלים בלבד, לפי כמויות העמודים הנדרשים [100 שקל לכל עמוד]. וכמובן תלוי איזה גודל שטח רוצים להקיף, ואיזה גובה עמודים רוצים לעשות. וזה תלוי אם מיועד למקום שעוברים בו רכבים, או רק אנשים, או עבור פירצה שלא עוברים בה ורק צריך לעשות צורת הפתח, שאפשר לעשות אותה נמוכה.

עמודי העירוב החדשה, עמוד רגיל ועמוד גבוה

לרגל פיתוח הערכה ערכנו שיעור הדגמה של צורת ההתקנה הקלה והמהירה, עם הסברים פרקטיים כיצד להרכיב אותה בקלות בשטח, עם המעלות והפתרונות שיש בה, ועם הפרטים ההלכתיים שבעשיית העירוב במתכונת זו. למעוניינים בשיעור ההדרכה, ניתן לשלוח בקשה במייל של מזכירות מוקד העירוב: A05484833220@GMAIL.COM

מתחם אירוח מחוץ לישוב גם המטלטלים צריכים לסדר עירוב

בשבוע האחרון נתבקשנו לסדר עירוב באחד מהמלונות הסמוכים לים המלח, לצורך קבוצה של בחורים משיבת מיד, שהגיעו מטעם הישיבה. במקרה זה לא מדובר בענין של הידור לעשות עירוב, אלא בדבר של הכרח ממש. כיון שבמקום הזה אין שום עירוב כלל, והבחורים נמצאים בהרבה בנינים ומבנים נפרדים, שאי אפשר שהם לא יציאו ויעבירו שום חפץ ממקום למקום.

יש שהורגלו בתוך הערים הגדולות שהם מטלטלים למרות שחבריהם אינם מטלטלים, ומתוך כך מגיעים להבנה שלהם מותר לטלטל גם כשאחרים אומרים שאין עירוב, ואפילו במקום כזה. אבל חייבים להבהיר ולהבדיל, באמת יש מקומות שמעיקר הדין יש עירוב כשר והמחמיר תבוא עליו ברכה, ובזה אותם אנשים או בחורים בוחרים להקל. אבל במקום כזה שאין עירוב כלל, ודאי שלכולם אסור לטלטל. כמו כן יש כיום לא מעט ישובים שאין בהם עירוב כשר, ואף כשעשו פעם עירוב אם אין מי שבודק כל שבוע ברור שהעירוב נפסל בתוך זמן קצר. מתוך ישובים אלו יש כמה שיש בהם אירוח למשפחות ומוסדות חרדים, ומאות אנשים באים ואינם יודעים שאסור לטלטל ברחוב וגם בחצר [אם אינה מוקפת גדר כשרה בפני עצמה]. ביתיים המשכיר מספר משפחה פלונית וישיבה פלונית היו כאן, וכל אחד סומך על הראשון שקדם לו שמסתמא הוא לא היה מגיע בלי עירוב, ובאמת הראשון לא בדק, או נזכר ברגע האחרון, ואולי באמת הוא כן עשה משהו אבל זה היה זמני ונמוך, שהוא נקדע והוסר, ולא נשאר. והבאים אחריו נכשלים בחילול שבת עשרות פעמים רח"ל.

במקרים שרוצים לסמוך על מי שהיה לפנינו, שמסתבר שהוא דאג לסדר עירוב, חובה להתקשר אליו ולשמוע מה הוא עשה, איזה שטח זה כולל, ומה צריך לבדוק אם הוא עדיין תקין וקיים כראוי, ולתקן את מה שצריך תיקון.

מדוע פשוט שאין לסמוך על דברי המשכיר שעשו עירוב

לסיום, נוסף ונשאל, אם המשכיר אומר שבשבוע הקודם סידרו עירוב, מדוע לא נסמוך על דבריו, האם למשכיר אין נאמנות כלל. ואמנם במקומות רבים הוא עצמו אינו שומר שבת, וזה פשוט שהחשוד על הדבר אינו נאמן להעיד עליו. אבל אם המשכיר כן שומר שבת, לפחות במקרים אלו למה לא להאמין לו.

והתשובה פשוטה מאוד, שכל מי שעשה פעם עירוב כזה לשבת נופש, ידע לענות. דבר ראשון, עירוב שנעשה לקבוצה לשבת אחת, עושים אותו סמוך לשבת באופן שאינו מחזיק לימים הבאים, כגון שעושים צורת הפתח נמוכה, וכל רכב שיעבור בימי החול יקרע את החוט. וקשרים שקושרים עם אזיקונים, שגם הם יכולים לזוז, וגם לפעמים עובדי המלון מסלקים אותם כי זה מפריע להם כלפי אורחים אחרים. וכן מקומות שסוגרים שער מסוים ונועלים אותו במיוחד בשביל עירוב שבת, וכשבאים אורחים אחרים הוא נשאר פתוח. א"כ נכון שעשו עירוב מהודר, אבל אינו מועיל כלום אם לא יחזרו לקשור את החוט סמוך לכל שבת ושבת, וישגיחו עליו שלא יקרע. ויראו שכל הלחיים נמצאים במקום. ויסגרו את השערים שצריך לסגור. ואת זה המשכיר לא אומר, כי הוא באמת לא ידע מה ואיך עשו, [ויותר גרוע כשהוא ידע רק חלק מהדברים, וחושב שידוע הכל].

ערכה חדשה להקמת עירוב עם עמודים בשטח

בשורה חדשה לעולם העירובים, עם פיתוח ערכה חדשה להתקנת עירובים זמניים, גם במקומות שאין אפשרות לקשירת החוטים לעמודי חשמל קיימים. בערכה זו ניתן להעמיד לבד עמודים מברזל, בצורה יציבה, וגם ניתנת לפירוק ולהעברה למקום אחר, או להרחבת העירוב במקום הצורך, בלי צורך בכלים מיוחדים.

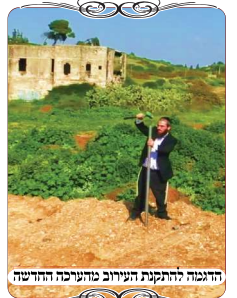

צורת הפתח בשטח מעמודי העירוב בעירוב החדשה

הפתרון המשוכלל מופיע כעת לאחר שנים של נסיונות ורעיונות מגוונים, על מנת לעשות דבר שיש בו הרבה אפשרויות, ופתרונות שמאפשרים להרכיב עירוב בקלות, במגוון תנאי שטח, יחד עם עמידה בתנאי הכשרות ופרטי ההלכות המורכבות, שלא יהיה בה מכשול ח"ו.

כמות העמודים בערכה ניתן להגדיל לפי הצורך, ולפי המרחקים שנדרשים בין עמוד לעמוד ביחס לאותו מקום. כמו כן גובה העמודים ניתן להרכיב זה על זה, גם למעבר למשאיות ואוטובוסים. וכך אפשר להקים עירוב גדול בתנאי שטח מגוונים, תוך זמן קצר. דבר זה נותן תחליף לערכה הצבאית שאינה ניתנת לשימוש לאזרח המעוניין בה, וגם לא נותנים לרכוש או לייצר אותה לבד, וגם כעת היא חסרה במלאי גם אצלם והם משתמשים באילתורים שונים.

בנוסף לאפשרות להשיג ערכה, במהדורה זו יש מעלות מסוימות וחדושו של ראשי העמודים התקניים. אחת מהבעיות שהיו בעמודים זמניים היא, שצריך לתקוע את העמודים באדמה, ובשביל זה צריך לדפוק עליהם למעלה עם דבר כבד [פטיש או אבן גדולה], ואם יש בראש העמוד וי או כל וו שמיועד לקשירת החוט, אי אפשר לדפוק על ראשו, כדי שלא ישבור את הוו. לכן היו משאירים את הצינור ללא ראש, ועשו עוד קליפס שמכניסים אחר כך בראש העמוד ומשחילים בו את החוט. בצורה הזו לא היו יכולים למתוח את החוט כל כך מחשש שהקליפס יברח החוצה, ואם החוט היה נקרע היו צריכים להוריד את העמוד ולהכניס את החוט בקליפס ולחברו שוב, או לטפס לראש העמוד להשחיל חוט חדש. כמו כן כאשר הקליפס לא היה

הדגמה להתקנת העירוב מהעירוב החדשה

תפוס עם לחץ חזק, או שהיתה רוח חזקה כפי שמצוי באזורים פתוחים והיא מנודדת את החוט, היו מקרים שהחוט נפל באמצע שבת.

לעומת זאת בערכה החדשה עשינו ראש עם וי, שאפשר להכניס את החוט ולהניחו על העמוד בלי להוריד את העמוד או לטפס אל ראשו, רק מניחים עם מקל כמו בעמודי עירוב רגילים, וקושרים למטה. ובכל זאת הראש ניתן לשליפה מהצינור של העמוד, ואז אפשר לדפוק להכניס את העמוד לאדמה. כמו כן יש בערכה מוטות מיוחדים שאפשר לתקוע אותם עמוק ולהצמיד להם את העמוד, [יהם בעיקר עבור מקרים שצריך עמוד גבוה, או אדמה קשה].

כשרות העירוב שניתן להגיע בעמודים בלבד

יש לציין שהערכה הזו מיועדת להתקנת העירוב ברמה הבסיסית, כפי שעושים בעירובים כלליים, ואינה תחליף לעירוב מהודר שמקפידים שיהיו בו לחיים לכל עמוד. כמו כן סביר להניח שלא ניתן לתקוע באדמה באופן שהעמוד יהיה ישר ממש גם לאחר מתיחת החוט, אלא כפי המתכונת של העירובים העירוניים שמקילים בעמוד נוטה מעט. ומי שרוצה לעשות עירוב שכונתי מהודר, יכול להשתמש בערכה אחרת שייצרנו לפני שנתיים, שבה יש לחיים ניידים, ללא עמודים, והיא יכולה לעמוד ברמת עירוב מהודר [כאשר עושים לפי הכללים]. אלא שבערכה של הלחיים יוצא שהחוט בגובה נמוך, וזה מתאים רק לסגור את הצדדים שלא עוברים בהם, [או בקשירת חוט לבנין ועמוד חשמל וכדומה, ולכוון את הלחי תחתיו בדקדוק]. משא"כ בערכה החדשה של העמודים, אפשר לעשות גם עמוד גבוה, על ידי הרכבת שני חלקים זה על זה, ויש לצורך כך חלק מיוחד שמיועד להרכבה קלה.

הוא רק מעיד שעשו, אבל אינו מעיד על כל הכשרות. א"כ בודאי שלא שייך להתיר ע"פ דבריו. דבר שני, בהרבה מקרים לא מקיפים בעירוב את כל המתחם [אם אין לו גדרות מכל הצדדים], אלא עושים צורת הפתח להקיף רק שטח מצומצם בתוך המתחם, וממילא יש צורך לדעת על איזה שטח היה עירוב, ועל איזה שטח לא עשו עירוב. וגם זה המשכיר לא אומר לנו, ולכן לא שייך להתיר על פי דבריו, כי חוץ מלהגיד שהיה עירוב, הוא לא נותן את הפרטים ההלכתיים הנדרשים כדי לפקח על הכשרות של העירוב.

הבהרה לכל הבאים לאירוח אחרי שעשו בו עירוב

גם למתחם הנ"ל, נציין כאן שהמשכיר אמר שיש לו כעת ארבע שבתות משמשכיר לחרדים, והוא שמח שיוכל להגיד להם שהשיבה סידרה עירוב. אבל האמת היא שיש שם שלושה מקומות שהחוט נמוך, שאדם ורכב רגיל לא יקרעו אותו, אבל אם יכנס אוטובוס של מטיילים או משאית של פינוי אשפה, בודאי הוא יקרע. ואפילו אנחנו שסידרנו את העירוב ביום רביעי, השארנו חוט אחד מונח בצד, ולא קשור, ולא קשור, מחשש שתוך יומיים שיש עד שבת הוא יקרע, והגיע מישוהו במיוחד ביום שישי לקשור אותו. לאור הדברים, אנו מבהירים לכולם, גם על המתחם ההוא, וגם על מתחמים אחרים, בין על מה שעושים מטעמינו, ובין מה שעושים אחרים - אף פעם אי אפשר לסמוך על מה שנעשה שבוע שעבר או קודם לכן, אלא רק אם מדברים עם מי שעשה את העירוב ושומעים ממנו את כל הפרטים ההלכתיים, הודקים מה שצריך, מתקנים וסוגרים מה שצריך. ואם לא עושים כך, יש הרבה מקרים שמתברר שהביאו עשרות בני משפחה חרדים, לחלל שבת ללא ידיעתם רח"ל. ויתן ה' שלא ניכשל ולא נכשיל.

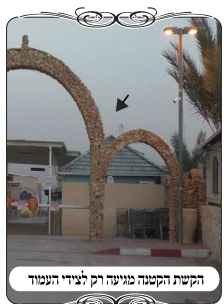

באיזה אופן שער בצורת קשת כשר לצוה"פ מדין כיפה

בעשיית העירוב היו גם כמה נידונים הלכתיים, מה כשר ומה פסול. נביא כאן שאלה אחת חדשה שהיתה בכניסה למתחם. בפתח הראשי היו קשתות מאבן, לכל רוחב החצר. במבט ראשון נראה שהקשתות האלו כשרות להיחשב צורת הפתח. דין זה מוזכר בגמ' ובשו"ע (סי' ש"ב ס"ב) צורת הפתח העשויה ככיפה כשרה, אם יש ברגליה גובה י' טפחים לפני שמתחיל להתעגל. אבל נחלקו הראשונים בזה, דעת הריטב"א (עירובין דף יא:) שהכיפה כשרה רק כאשר מעליה יש מילוי, כגון קיר, שיש אפשרות לראות כיפה מעוגלת שיש בה רק עיגול, אינה כשרה, כי המשקוף חייב שיהיה קו ישר מעמוד לעמוד. וכ"כ התוס' שבת, הפמ"ג ועוד אחרונים. אבל ברמב"ם בהלכות מזוזה משמע שגם עיגול לבד כשר, והחזו"א (סי' ע"א סק"ג) נקט כשיטה זו להקל ולמעשה אין כ"כ הוראה למעשה בענין זה, כיון שזה לא שכיח, ובשביל שיהיה עירוב מהודר ראוי להחמיר ולעשות צורת הפתח אחרת עם משקוף ישר.

אבל אחד מהעוסקים בעירוב שראה את זה, שם לב לשינוי מסוים, וטען שהקשתות האלו פסולות מעיקר הדין. אם מתבוננים בתמונה ראים שיש קשת אחת גדולה ומשני צידיה קשתות קטנות, וצורת הבניה היא שהקשת הגדולה היא מעוגלת יפה שהעיגול העליון יושב מעל העמודים שבצד, אבל בקשת הקטנה שבצד, רק צד אחד יושב על העמוד, משא"כ הצד השני שמתחבר לקשת הגדולה רק נצמד מהצד של העמוד, ולא נמצא מעל העמוד. וא"כ זה צורת הפתח מהצד והיא פסולה.

האם אפשר להחשיב את החיבור מהצד ליחידה אחת עם העמוד
אך יש שטענו שכיון שהכל זה בנין אחד של אבנים, לא שייך לומר שזה מהצד, כי הכל דבר אחד, וגם הקשתות שבצד נחשבות מעל העמודים. והנה המקור שדבר אחד נחשב מעל העמודים, הוא בדברי החזו"א (סי' ע"א סק"ח) שכתב וז"ל, אי באמת נעשו מאיברים גם קני המזוזה גם קנה העליון, שפיר חשיב על גבן אף שאפשר לחשוב את קני המזוזה כעולים עד למעלה, וקנה העליון ביניהן, כמו שהכשרנו כיפה שהקנים ואיסקופה עליונה נעשו באבנים וביטוי, דלא מינכר עם הקנה על גבן או ביניהן. ע"כ. מבואר שגם דבר שמורכב מאבנים קטנות, נחשב יחידה אחת והוא כשר.

אבל החזו"א שם הוסיף ושאל, א"כ אם חיבר את המשקוף מהצד ע"י מסמרים שנכנסים לתוך העמוד, ג"כ יהיה כשר, שהרי זה חיבור והמשך של המשקוף אל

תוך העמוד. וכתב החזו"א וז"ל, "וצ"ל דכיון דניכר שהוא המשך קני המזוזה, לא חשיב קנה על גביהו". דהיינו שאם ניכר לפי הצורה שהמשקוף מחובר מהצד, זה פסול, למרות שיש חיבור מאותו חומר. לפ"ז נראה שהקשתות הנ"ל שניכר עליהן שהם מחוברות מהצד, ולא מעל, אין להכשיר אותן לצוה"פ לכ"ע. ועיין בזה.

עמודים שנוטים לחלל הפתח ולא לצד

לעומת זאת, היה פתח אחד קטן ביציאה מהמתחם אל ים המלח, ושם היו כבר שני עמודי עץ שמישהו עשה לפנינו בשנה שעברה, והם היו ישרים חוץ מדבר אחד שהעמודים נטו לכיוון חלל הפתח, מחמת מתיחת החוט. בדבר זה כתב החזו"א (סי' ע"א ס"ק י"א) שיש להכשיר אותם כאשר המשקוף יושב על העמודים ממש ונוגע בהם, כעין צורת הפתח ככיפה. [ויש להאריך האם זה תלוי במחלוקת של כיפה מעוגלת הנ"ל, ומה הישבו לדעת הרמב"ם שצריך ברגליה גובה י' ישר לפני שמתעגל, ואכמ"ל:] וכך מורים הרבנים להלכה. לכן במקום זה הכשרנו את צורת הפתח כמות שהיא. [בנוסף לכך שגם העומד מרובה על הפרוץ בפחות מ"י אמות, ללא דין בקיעת רביע].

הנחה העירוב במטבח שיש באמצע אי של שיש קבוע

בשבוע זה התקיים שיעור בכלל של הגאון רבי יוסף רפפורט שליט"א, לאחר שעשרות אברכי הכולל למדו בעיון סוגיות של דיני עירוב חצרות ושכירות רשות מגוי ומומר, ביקשו לשמוע איך מקיימים היום את החלק המעשי של דינים אלו. בשיעור זה עמדנו על פרטי הדינים, יחד עם שימת לב לעשרות שאלות הלכתיות שמזדמנות לאנשים שעושים עירובים, בפרט אלו שעושים לעצמם בבנין או בחצר, שבהם יש הרבה שאלות של התמודדות עם מצבים שאינם סטנדרטיים. נזכיר כאן שאלה אחת מתוכם.

אדם שהגיע לשבת לדירה אלגנטית, שיש בה מטבח גדול, כארבעה מטרים על ארבעה מטרים, והוא רוצה להניח בו את הפת של העירוב שעשה, אך שם לב שבאמצע המטבח יש כעין שולחן קבוע משיש [שנקרא "איי"] והשולחן נמצא במרכז החדר, כיון שצריך להניח את הפת בחדר שיש בו ארבע אמות על ארבע אמות (ש"ע סי' שס"ו ס"ג), האם זה מגרע משטח החדר, שכביכול כעת אין בו ארבע אמות פנויים. יסוד השאלה מתבסס על הוראה של מין הגר"ח קניבסקי זצ"ל (שונה הלכות סי' שס"ו סעיף ט"ו) ע"פ דברי החזו"א (סי' ק"י ס"ק כ"ח ד"ה עה), שכתב לגבי שיעור בית להתחייב במזוזה, ולשיעור בית לתחום שבת להתעבר עם העיר, שאם יש בית חרושת עם מכונות קבועות בקרקע, הן ממעטות משיעור החדר. ולפ"ז כתב הגר"ח שארונות מטבח שהן קבועים בקיר, ממעטים משטח החדר. ואע"פ שמשמשים בהם לצורך הדירה, מ"מ בשביל שיחשב בית צריך שיהיה בחדר הזה שטח פנוי של ד' אמות, [ולכאן סבר שהטעם הוא שיהיה ראוי לגור בו, והיינו כפי שלומדים שיעור זה בגמ' (עירובין דף נא. ומשנ"ב סי' שצ"ו סק"א) כדי פישוט דיו רגליו]. לפ"ז הוא הדין במטבח שיש בו אי, הרי אין מקום פנוי באורך ורוחב ד' אמות. או שמא יש להתיר כיון שיש הרבה שטח מסביב, והוא הוא דבר קטן, אולי הוא טפל לחדר הגדול, ונקרא בית שיש בו ד' על ד' אמות. אך אברכי הכולל טענו שגם במקרה של החזו"א בבית החרושת היה הרבה מקום סביב למכונות, רק לא היו ד' על ד' פנויים ברובו, והחזו"א סבר שלא מתחשבים בצדדים, כי זה נקרא בית צר וארוך, שנחלקו בו הראשונים, ולהלכה אין לצרף את האורך במקום הרוחב, אלא צריך ד' אמות ברובו (משנ"ב סי' שס"ו ס"ק כ"ב, וחזו"א שם), א"כ במטבח עם אי שלא נשאר ד' על ד' אמות ברובו, יש להחמיר לכתחילה שלא יניח בו את העירוב, אלא יניח בחדר אחר.

דרושים מתנדבים להגת העלונים שיצאו לאור, מטעויות דפוס שנפלו בעריכת הדברים. לקראת הגליון הארבע מאות, והשלמת עשר שנים להוצאת "תיקוני עירובין" בסייעתא דשמיא, נערכים להוצאת הגליונות בספר מוכרך, לתועלת הלומדים שיוכלו לעיין במגוון השאלות והנידונים וההלכות המבוארות בגליונות אלו. כפי שנכתבנו מהציבור פעמים רבות. מי שנשאו ליבו אל המלאכה, לעבור על כמות מסוימת של גליונות, לזכות את הרבים, שיפנה בהקדם למוקד הטלפוני. למעוניינים דרוש נסיון בהבחנה טובה בהגהה. **בברכת זכות הרבים לכל המסייעים**

הודעה חשובה לעירובים השכינותיים

לרגל המצב של המלחמה שלא מכניסים עובדים פלשטינים מהשטחים, ובמקומם מנסים להביא לארץ עובדים זרים ממדינות אחרות, וכבר התחילו להגיע מסרילנקה והודו ועוד ארצות, יש לעורר על החשש מדירות שיהיו מושכרות לגוים בתוככי השכונות החרדיות. הדבר הזה השתנה דוקא עכשיו, כיון שעד עכשיו הרבה מהעובדים היו ערבים שחוזרים כל ערב לכפרים שלהם, ולא היו נשארים ע"פ חוק, אך כעת שהם גוים שמחפשים לגור בערים היהודיות, מסתבר שהם יגורו גם ביחידות שמצויות במיוחד בבנינים חרדיים, יש חשש גדול שהם יפסלו את העירובים. בשבוע כבר הגיע למוקד שאלה על עובדי סרילנקה בתוך אזור חרדי. ידע הציבור ויעורר את המשכירים להודיע לפני הכנסת גוים, כדי שיעשו איתם את הפתרון כהלכה. [זאת מלבד הענין שלא להשכיר לגוי בארץ ישראל. וכן שחז"ל רצו שאדם לא יגור בשכונות עם גוי, כמבואר בגמ' עירובין (דף סב).]